

Prenumerationspris:

1/1 år Ekr. 2:—
 1/2 " " 1:—
 1/4 " " 0:50

Estlandssvensk tidning

Utgivare: Svenska Folkförbundet.

Redaktör: N. Blees, Rütli 3, Tallinn.

Pren. pris till utlandet:

1/1 år Ekr. 3:—
 1/2 " " 1:50
 1/4 " " 0:75

Estlandssvenskarnas bildningsfråga.

Under ovanstående titel har prof. Wieselgren i Dorpat utgivit en broschyr, som i sinom tid kommer att inflyta i Svensk-estniska samfundets årsbok. Innehållet är så aktuellt att vi redan nu ge plats för en recension av den som särstryck redan spridda avhandlingen. *Red.*

Det blev för undertecknad verkligen intressant att taga del av professor Wieselgrens sakkunniga och temperamentsfulla apologi för det svenska gymnasiet i Hapsal — ty som en sådan måste man uppfatta den svenske Dorpat-professorns inlägg för denna svenska lärdoms-skolas ekonomiska hotade fortbestånd.

Vad som först av allt faller den kritiske läsaren i ögat är det manligt kärva verklighetssinne som präglar författarens syn på den lilla svenska stammens kulturproblem. Ej ett spår av den söta romantik och sentimentala Skansensyn på den karga estlandsvenska kusten, som så länge varit karaktäristisk för de utläggare av härvarande förhållanden som efter några solstrålande sommarfestdagars turistbesök som sakkunnige intervjuas och fotograferas vid gamle Kalevipoegs återkomst till Skeppbron i Stockholm. Professorn har modet att se den grå vardagens tryckande verklighet i vitögat, då och då tar han bladet från munnen och sjunger rent ut, han ger ros och ris utan anseende till person, men den kärlek till saken som ligger bakom alla uttalanden tyder på en man som med liv och själ går upp i sin svenska pionjärgärning i främ-

mande land. Mer än någon annan anmälaren bekant skrift röjer herr Wieselgrens lilla opus ett ingående studium och en manligt självständig syn.

Gymnasiet i Hapsal är hotat till sin existens genom vidriga ekonomiska förhållanden och det är antagligen avhandlingens ovan nämnda karaktär av apologi — författarens beslut att slå ett stort slag för den hotade högre skolan som gör att framställningen kommer att förete en viss ensidighet och ett något väl flyktigt berörande av ett skolproblem, som av många verkliga kännare av det estländska livets realiteter ställes fullt i höjd med gymnasiet, nämligen Birkas lantbruks- och folkhögskola — det estlandsvenska näringslivets och dess undervisnings högborg. Ej heller denna skola åtnjuter på långt när tillräckliga medel för att med full effektivitet kunna fylla sin för den lilla jordbrukarstammen så eminent viktiga uppgift. Men som det är gymnasiets bestånd som just nu är hotat vilja vi ej ingå på någon för broschyrens slagkraft hämmande jämförande värdesättning.

När man läser professorns med korta, hastiga drag gjorda teckning av estlandssvenskarnes karga förhållanden och hans kritiska inventering av svårigheterna och de med hänsyn till den allsvenska stammens resurser förvånansvärt små medel som för deras övervinnande stå till förfogande, så måste man med glädje konstatera, att man har att göra med en författare, som i motsatts till de flesta rikssvenskar skänker beaktande åt nödvändigheten

av den materiella kulturens — näringslivets uppsving som oeftergivligt villkor för skapandet av en högre andlig kultur. För första gången möter man en svensk autor, som tagit fasta på de många i Kustbon publicerade tankar, uppslag och påpekningar av de verkligt centrala livsproblemen i motsatts till det myckna periferiska, ej särskilt trängande som i allmänhet i första hand kommit privata donatorer att lätta på pungen.

För nödvändigheten av gymnasiets bibehållande har professor ett grovt artilleri av oemotståndlig slagkraft: Det faktum att alltfjämt den högre svenska kulturens funktionärer med något enstaka undantag måste importeras från utlandet. Blott gymnasiet, anser professorn, kan framskapa de inhemska kulturkrafter, vars avsaknad f. n. är estlandssvenskarnes svagaste punkt.

En del mindre missuppfattningar och felbedömningar i framställningen äro ej av natur att i nämnvärd mån inverka på broschyrens styrka. Det är den verklighetsbundna tankelinjen som är det värdefulla, en 12-sidig kampbroshyr kan ju ej alltför vidlyftigt gå utom den utstakade vägen.

Det är att hoppas att professor Wieselgrens vädjan till svenska nationen i första hand och Sveriges statsmakter i andra hand ej måtte förklinga ohörda. Med hänsyn till det estniska huvudfolkets hastiga frammarsch på sin utvecklingsstråt har man en känsla av att vi befinna oss i närheten av elfte timmen om det skall lyckas att nå det mål, som väl måste få anses som den sven-

ska kulturhjälpens åt Estlands svenskar: Att sätta dessa i stånd att snarast möjligt av egen kraft kunna hålla jämna steg med huvudfolkets andliga och materiella frammarsch. Det är kampen mot den estlandssvenska fattigdomen, det gäller — denna tryckande, kulturhämmande fattigdom, som utan yttre hjälp ej kan övervinnas.

Sedan hotet mot gymnasiets existens väl är avvärjt och man skrider till den planmässiga utformningen av ett det svenska kulturarbets i Estland program, som väl ej i all evighet kan låta vänta på sig, är det att hoppas att man skall få till stånd en omsorgsfull avvägning av hjälpen såväl till den högre bildningens som till dess underlags — det folkliga näringslivets och dess utbildningskravs i det härvarande livets realiteter grundade krav.

C. M.

Från Nuckö

meddelar Pastor Danell följande.

Nuckö kyrka har under hela maj varit stängd på grund av scharlakans-epidemi. Konfirmation hölls Pingstdagen i Rosleps kapell, 28 ungdomar därav 5 från Odensholm.

En person har fått ett vådaskott genom livet, en annan skallen spräckt under supgille. Man instämmer i pastorns längtan efter en mer hyvsad helkultur.

Den svenska skolklassen i Vipall som länge blott med möda hållit sig uppe vid fordrat minimalt — 15 lärjungar — har detta läsår skjutit i höjden och fått 29 barn. SOV : s för- eningshus i orten som skall ge skolan egen lokal, hoppas man få inflyttningssjärdigt till hösten.

Också ett vetenskapligt fynd har dykt upp i Nuckö, där läraren Vesterberg vid ombyggnad av en källare påträffade något som ser ut som en förstenad ödlefot. Fyndet har meddelats Dorpatuniversitetets naturvetenskapliga sektion.

Det vore mycket önskvärt att man också i andra orter ville följa pastorns exempel och underlätta redaktionens möda genom att självmant sända in små ortsnotiser.

Den svenska flaggans dag.

Firades den 6 Juni.

När Gustav Vasa en strålande Juni dag 1523 tågade in i det av danskarna uppgivna Stockholm, blev detta intåg icke blott slutstenen i Sverges nationella frihetskamp utan också hans fälttecken — den symbol under vilken i dag all världens svensktungade folk kan sluta sig samman. Utan

den svenske riksgrundarens seger hade Sverige ej kunnat stiga till den yttre stormaktssällning, som gav det möjlighet att vida över rikets naturliga gränser föra den svenska kulturens egenart. Den uppstigande stormaktstidens Sverige flyttade sina gränspålar över havet — förde dem till Systerbäck och Peipussjön i Öster — avrundade Medeltidens stympade huvud — Sverige till ett organiskt helt genom införlivandet av en rad viktiga gränslandskap — möjliggjorde den i Europas historia kanske enastående halvtannat århundrades kraftutveckling, som gav Svergie och dess folk den nimbus av storstilad dådkraft och seg livsvilja, som under senare tider låtit de svenska emigranterna till främmande länder njuta anseendet som ett dugande och värdefullt släkte.

I Sverige, Finland, Estland, Amerika — överallt där svensk befolkning i dag lever, stå de svenske i tacksamhetsskuld till denne Gustav Eriksson Vasa, som intågade i Stockholm som den svenske frihetshärens hövding.

Utän dennes seger är det högst tvivelaktigt om Sverige någonsin kunnat stiga till en höjd, till en uppskattning i världen, som än i dag som är en hjälp i livet för en var som bekänner sig till den svenska stammen. Hade flykten Gustav Eriksson icke nåtts av morakarlarnas utskickade skidlöpare i Sälens by vid norska gränsen den dystra januarinatt 1521, då hans tillförsikt brutis och han redan givit hoppet förlorat, så hade han aldrig blivit den store riksbyggmästaren, och hans ätt aldrig blivit den radlysande hövdingar och väldiga kraftkarlar som lyfte Sverige till en höjd som senare motgångar och ödets slag ej fullkomligt lyckats störta det från. Hade de frejdade snabblöpare, vars bragd i våra dagar firas med Europas mest lysande skidrännartävlingar, ej hunnit fatt den nedslagne flykten innan han hunnit passera den norska gränsen så hade Estlands svenskar troligen aldrig blivit i tillfälle att känna sig som skott på på det svenska trädet, som i dag har så djupa rötter i kulturens mylla och vars liv bäres av en den det stora förflutnas maning, att i dessa prövningsrika tider samla kraf-

Kustbons

prenumeranter, gynnare och annonsörer uppmanas härmed att skyndsamt insända till oss de medel tidningen har att räkna med, ty Kustbon är nämligen i trängande behov av sina pengar. Vi vänta av halvårsprenumeranterna avgiften för andra halvåret, likaså avgifterna för obetalta annonser.

En del lokalavdelningar av Riksföreningen ha ihågkommit tidningen med anslag. Vi vore tacksamma, om de ännu icke sända anslagen snarast kunde översändas till tidningen.

Alla skrivelser och penningförsändelser adresseras: Kustbon. Rütli 3, Tallinn.

RED.

terna till en ansträngning likt den Gustaf Eriksson och hans efterföljares släkten visade sig mäktiga.

När Sverige, som länge saknat en nationell dag av rikssamlade betydhet, i sen tid skapade sig en sådan i form av den svenska flaggans dag, föll det sig rätt naturligt att välja månaden Juni — den nordiska solens och den svenska frihetens minnesmånad. Den 6. i denna månad — Gustafsdagen blev vår svenska stora samlade högtidsdag. Vår blågula stamsymbols dag. Minnet av den mans gärning, som för oss, sena tiders barn, svenskar i Sverige och svenskar över hela världen, gör det möjligt att i dag med en viss berättigad stolthet alla känna oss som grenar på samma stam — alla som arvtagare till en värdefull arvedel, som alltjämt är en god anbefallning på vår väg genom livet.

Ser man tillbaks på den utväcklingslinje, som löper från den mörka vinternatten i Sälens by invid norska gränsen till den svenska stamsymbolens dag i det år som är, så är det som om mycket, som tillsynes är en slump dock får en inre mening. Vi svenskar i Estland av den svenska stammens olika grenar kanske också någon gång känna oss frestade att likt den svenska stammedvetandets fader kasta yxan i sjön inför den till synes så molnhöljda framtiden. Men Gustav Erikssons ensamma natt visar oss att vårt ödes skid-

rännare alltid äro oss i hämlarna för att åter vända vårt ansikte mot hoppets och segerns framtid. En obetydlig handling i dag kan bli upphovet till århundradens händelsekedja. En var av oss svenskar — även här i Estland — ha i vårt inre guistan till en Gustav Eriksson. — Varje offer, varje ansträngning vi göra till att utöver våra personliga intressen verka för stammens växt och ans är ett svenskhets verk efter hans sinne. Ty den svenskhets som var hans, var icke skryt och skrävel, icke klingande ord — utan arbete, trofasthet, ansvarskänsla och den starka människans stora och upphöjda ödmjukhet.

Den svenska flaggans — den svenska stamsymbolens sommarfest — är en maning till oss alla: var tacksam inför det förgångna — ödmjuk inför det kommande och glöm aldrig: en god svensk är i första hand en god människa — en offervillig medmänniska.

Vår husdjurskötsel.

Vår husdjurskötsel kännetecknas av en avgjord förkärlek för de större husdjuren. Hästen behöva vi och vi kunna ej undvara kon, som omsätter det grova stråfodret till produkter, som vi en gång för alla vant oss vid och som producerar den oundgängliga gödelsen för våra åkrar. Men kon är samtidigt sorgebarnet i vår hushållning, som betalar höet med 3 sent per kg, då marknadspriset är minst två gånger så högt. Den nedbringar sålunda lantbrukets ekonomi i den mån vi ävlas att hålla många kor.

Den ensidigt drivna nötboskapsskötseln är en visserligen lysande men oekonomisk företeelse i hela det nordiska lantbruket sen ett halvsekel tillbaka. De mellaneuropeiska länderna ha klokt nog delat sitt intresse på de mindre husdjuren och England, som dock förbrukar stora mängder smör, köper med klok beräkning det billiga smöret för att kunna vidbli sin lönande veteodling. Vad Estland beträffar är nötboskapsskötseln här s. a. s. fastlåst vid vissa grundförbättringar. Så snart lantmannen nöjaktigt avdikar jorden, lärt sig tillvarataga det guld, som ligger

gömt på 1 à 2 m. djup i form av lera, därmed förbättrat och i övrigt röjt de vidsträckta ängs- och betesmarkerna till kulturbeten med riktig gräsväxt, kan nötboskapsskötseln bli en lönande gren — men inte innan dess.

Som sådana ge dessa marker med sin sparsamma gräsväxt kon ett nödtorvtigt underhållsfoder men föga därutöver till produktion av mjölk. Lägga vi härtill att lägenheternas åkerjord är knapp tillmätt och ge vinterfoder, som håller den jämförelsevis anspråksfulla kon vid svältgränsen, framstår systemet med den beprisade mjölkhushållningen i dess rätta dagar. Läget är ohållbart och fattigdomen ofrånkomlig under en tid, då även övriga förvärvsmöjligheter äro stängda. Nu om nånsin är det ett livsvillkor att rätta fel i produktionen. Som ett sådant framstår kon. Kon kunna vi ej helt undvara, men låtom oss dock ta med i räkningen och ägna större intresse för småbrukets egentliga husdjur: fåret, geten, svinen och hönsen. Framförallt erbjuder fårskötseln rätt vidsträckta möjligheter, ty våra betesmarker ge ett tillräckligt foder åt fåret, som ställer vida mindre anspråk än kon. De äro i egentlig mening fårbeten och ha tidigare i långt större utsträckning utnyttjats som sådana innan kon lagt beslag på intresset för sig.

Fårskötseln är såsom den nu bedrivs dock föga lönande, men den kan bli det utan synnerliga kostnader. Det gäller att förbättra våra fårstammar med avseende å storlek och ullens beskaffenhet men framom allt att få tackor, som i st. f. ett lamm ge två à tre per lamning. Fårskötselns ekonomi villkoras i främsta rummet av fruktsamheten. Sommararbetet är vinterfodringen. Ju större ökningen i antal är under våren efter lamningen dess bättre därför. Parollen lyder: få djur över vintern möjligast många under sommarn.

I östra Finland finns en fårsort, som med god kroppsvikt, riklig ullavkastning och förnöjsamhet förenar god fruktsamhet. Fruktsamheten går som känt i arv och sen man genom urval fått fram släkter som ge tre lamm per lamning har fårskötseln vunnit en snabb spridning i landet. Med införsel av denna

fårsort kunde fårskötseln göras lönande även här och det var med tanke därpå undertecknad senaste höst uppgjorde avtal om inköp av avelsfår till Birkas för att via skollägenheten så få den spridd i bygden. Förslaget kunde emellertid ej bringas till verkställighet, vadan jag vädjar till lantmannagillena och det privata initiativet att ta denna vitala och ekonomiskt utan tvivel mycket lönande fråga under prövning och bringa den till lösning.

Fredr. Erlund.

Varjehanda.

Estlands högsta domstol kommer att från Dorpat flyttas till Tallinn.

Stadssekreterare Towfer i Hapsal har avgått med pension.

En mycket intressant utställning — den hittills mest betydande i sitt slag i Estland — behandlande "Hemlivet, modern och barnet" har avhållits i Revals Börshall under ledning av K. F. U. K.

En svårartad vattuskräcksepide mi bland hundar härskar sedan en tid i södra och mellersta Estland. En var bör passa upp på sina hundar.

Regeringen utarbetar f. n. en ny lag om omsättningsskatt, vilken för arbetslöshetens bekämpande skall ersätta den hittillsvarande krisskatten.

Priset på öl har sänkts med 2 sent per liter.

Årets gröda, som hotades av den onaturliga värmen, har i allmänhet hämtat sig efter regnet. Men på det mycket sandiga Dagö synes skadan vara obotlig.

I Tjeckoslovakiet har över 80-åriga riksgrundaren professor Masaryk för tredje gången valts till republikens president.

Sveriges t. f. chargé d'affaires i Reval, Friherre A. Koskull, åtnjuter f. n. semester. Svergies sändebud i de Baltiska staterna, minister P. Reuterswärd, har hitkommit från Riga och leder själv beskickningens arbete.

Med anledning av statskuppen i Lettland synes svenske utrikesminister Sänders flera gånger uppskjutna baltiska resa slutgiltigt ha uppgivits.

I Bulgarien har den hittillsvarande regimen störtats och ett slags fascistisk diktatur utropats.

I Oslo lever gammal romantik alltjämt trots den politiska och ekonomiska oron i världen. Då ett brudpar just skulle stiga upp i en bil för att åka till vigseln, störtade en man fram, knuffade undan brudgummen, tog bruden i sin famn och sprang upp i en annan bil aom susade i väg. Då den olycklige brudgummen slutligen lyckades spåra upp sin bortförda brud och störtande till hennes fötter besvor henne att återvända med honom, skakade denna blott på sitt nordiskt blondlockiga huvud och svarade kallt och bestämt nej. Han hade funnit sin verkliga lycka. — Lyckliga Oslo!

Amerika kommer med ett mer tidsbetonat bidrag, i det att presidenten ämnar låta även silver ingå i den metalliska valuta som ligger som säkerhet för landets sedlar.

I Göteborg ha förekommit ganska allvarliga oroligheter mellan demonstrerande nazister och kommunister. Polisen hade drygt arbete och självestaste polismästarn slogs till marken.

En son

Ingeborg och Nils Danell.

Pension Villa Pöhl, Vormsö i närheten av stranden, ung tafelskog, helnackordering Kr. 1.75 pr dag. Adress: Frk. Alma Lindström, Vormsö.

ÖBERGS FILAR

GODA FILAR

Sjö- och gyttjebad HAPSAL (Haapsalu)

Bästa och billigaste sommarvistelseort.

Kurkapellet under ledning av dirigent
JOH. SIMM, Dorpat.

Reumatism, ischias, nervsmärtor, kvinnosjukdomar, åderförkalkning i första stadiet.

Övet 100 år uppskattade gyttjebad, moderna inpackningar med hjärtstärkning, elektroyttjetherapie, kolsyre- och andra hälsobad.

**Närmare uppgifter genom
Kurförvaltningen Haapsalu.**

Kuresaar

(Arensburg på Ösel)

Säsong 1 juni — 10 september.

Radiohaltig gyttja mot gikt, skofler, bentuberkulos, alla slags hud-, nerv-, kvinno- och barnsjukdomar m. m. Kolsyre-, syre-, tallbarr-, elektr. och sjöbad. Tre stora badanstalter under framstående läkare.

Härligt klimat, lugnt och billigt. Förstklassig plage. Mångsidigt nöjesliv, dagliga konserter i parken och på plagen. I kursalongen konserter, teater- och kvartettkvällar. All slags land- och vattensport. Omfattande fiske i salt och sött vatten. Goda båt-, tåg- och buss- förbindelser. Närmare genom.

Linnavalitsus, Kuresaar.

Fördelaktigast, intressantast och billigast
tillbringas sommaren i

Hungerburg (Narva-Jõesuu)

Naturskön sommarvistelseort. Ypperlig badstrand. Över 700 möblerade och inredda villo att hyra. Modern kurhusbyggnad. Kons ter, sport, Dr. Saltsmanns och Hüenes gyttje- och vattenbad. Pensionat. Intressanta historiska sevärdheter i Narva och omgivning.

**Er hälsa stärkes av sol,
luft och vidgad synkrets.**

Tillbringa sommaren i Hungerburg!

Närmare genom

Suvitusbüroo, Narva-Jõesuu,
Poska 27, tel. 9

Tillbringa semestern i PÄRNU!

Estlands vackraste havsbadort.
Underbar plage.

Modern vattenbehandling. Gyttje-,
kolsyre- och andra hälsobad,

Framgångsrik behandling av gikt,
podager, kvinno- och barnsjukdomar, hjärtfel etc.
Omfattande nöjesliv. Symfonikonserter.
Billig helpension, billiga rums- och
"per gång" - priser.

**Närmare genom „Supelinspektor“
(Badinspektören) Pärnu.**